

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana: Dumíneca.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Corespondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl. — cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . 3 „ 50 „		

Reflesiuni principali asupra organisarei invetiamentului teologicu in Romania.

Facendn o reprivire asupra trecutului bisericeii nó stre, si esaminandu starea ei interna, noi aflamu cà ea, ca biserica particulara ortodoxa romana, a conservat u caracterulu seu catholicu prin tóte vicisitudinile timpului, si a remasu ca Mari'a ascultandu la pitiórele lui Christosu cuvintele lui.

In adeveru, biserica orientala in secolii primari ai crestinismului éra singura foculariulu sciintieloru teologice, si biserica apuséna s'a folositu multu timpu numai cu literatur'a bisericeii orientale; totusi ea a remasu cu invetiamentulu teologicu in deretrulu bisericeii apusene. Astfelu a trebuitu apoi se stagneze si bisericele particulare, prin urmare si biserica romana. Acésta stare, asia dicandu, neroditóre séu pucinu roditóre, este rezultatulu impregiurariloru apasatóre, in cari s'a aflatu biserica orientala, dela caderea imperiului romanu orientalu. Progresele ei datéza din timpurile mai noue si sunt inca mici, dar suficiente, pentru a-i asigurá unu venitoriu maretiu si stralucitu.

Astadi bisericele particulare, ce compunu biserica universála de resaritu, incepu a dá semne palpabile despre viéti'a loru interna; ele au apucatu cu sirguintia calea de progresu si de desvoltare indegetata dn parintii bisericeii antice. Dupa esemplulu altoru biserice vedemu cu o deplina mangaiere sufletésca cà biserica ortodoxa a Romaniei urméza regenerarea si inaintarea sa pe terenulu culturalu. In scopulu acest'a ea cautá se formeze antaiu factorii capabili a respandí cultur'a, se-si formeze preoti luminati si devotati misiunei loru.

Pentru formarea preotiloru cu sciintia, santulu sinodu alu bisericeii romane inca in anulu 1874. a elaboratu unu proiectu de lege referitoriu la organisarea seminarielor, care, precum am aretatu in nr. 40 alu acestui diariu, a fostu supusu la cercetarea consiliului generalu de instructiune publica.

Nu ne vom ocupá de proiectulu santului sinodu, pentrucà atunci ne-am departá dela propusulu nostru.

Totusi constatamu, cà, încátu privesce cultur'a clerului, elu lasa multu de doritu, si in acést'a suntemu de acordu cu opiniunea consiliului de instructiune. Clerulu trebuie se posiéda o cultura convenabila rolului si positiunei preotului in societate. Preotulu este pastoriu si invetiatoriu. Inaintarea poporului conditióneza dela inteligenti'a clerului, si esperinti'a ni arata, cà in tierile cu cleru invetiatu popórele progreséza, ér unde clerulu nu are invetiatur'a trebuintiósa, acolo popórele jacu in ignorantia,

Noi dara trebuie se ne bucuramu de organisarea invetiamentului clericalu, reformarea seminarielor din Rommani'a in licee cu 8 clase, si infintiarea a doua facultati teologice, in sa nu putemu recunosce nici unei societati afora de biserica, facultatea de a dispune asupra invetiamentului teologicu, si daca se afla chiar intre teologi, ómeni cari vréuse justifice inriurirea unei autoritati profane in invetiamentulu teologicu, acei'a nu cunoscú nici positiunea loru in biserica nici positiunea bisericeii in statu. Consiliulu generalu de instructiune publica din Romani'a tinde in sa a subtrage invetiamentulu teologicu de la autoritatea episcopiloru, respective a sinodului, si a-lu supune autoritatii guvernului, elu dice prin reportulu comisiunei: „Invetiamentulu clericalu pretutindenea e supusu legiloru instructiunei publice a tierii respective, càci numai guvernulu are dreptulu supraveghiarei si directiunei instructiunei publice, carei autoritati nu se póte denegá acestu dreptu relativu la instructiunea clericala, cu atátu mai pucinu cu càtu la noi statulu dà fondurile necesare pentru invetiamentu, prin urmare trebuie se scie daca nu cumva in desiertu se cheltuiescu banii pentru invetiamentu.“

Nu ne unimu de felu cu vederile cuprinse in reportulu comisiunei consiliului de instructiune. E falsa deductiunea cà invetiamentulu clericalu trebuie se depinda dela legile instructiunei publice de statu ca dela unu principiu mai inaltu. Va fi acestu sistemu numai in bisericele care s'au amalgamisatu in societatea civila, pierdiendu-si caracterulu ierarchicu si

doctrinaru, séu in bisericile opresate de statu, ci elu e contrariu spiritului si institutiunei bisericeii lui Christosu. Statulu are dreptulu incontestabilu si chiar detorint'a a ingrigi invetiamentulu publicu, pentru ca se creeze patriei cetatiani demni si luminati, dar acest'a e si scopulu ori problem'a bisericeii! Nici odata biserice'a crestina n'a declinatulu dela missiunea sa civilisatóre, pe candu istori'a a inregistratu pe paginile sale staturi si guverne, care au lasatu adeseori urme invederate de barbari'a loru. Asiadara, pentru ce se se rapésca bisericeii facultatea d'a ingrigi de luminarea poporului, si a dice cá acést'a este afacerea numai a statului? Daca guvernulu are dreptulu se dispuna asupra invetiamentului teologicu, atunci per consequentiam, elu póte dispune cum si ce se créda crestini? Ce se fia in casulu acest'a cu bisericile din tierile unde nu functiúnéza guverne ortodoxe ci póte togmai guverne necrestine? Dupa logic'a desvoltata de comisiunea consiliului de instructiune, guvernulu neortodoxu ori necrestinu are dreptu se reguleze invetiamentulu din institutetele teologice ortodoxe, ergo lu-póte regulá dupa vederile sale, pentrucá invetiamentulu clericalu stá sub legile de instructiune a statului. Éta pericolulu la care e espusu nu numai invetiamentulu teologicu, ci chiar si biserice'a, dupa principulu adoptatu de consiliulu de instructiune.

Noi avemu convictiunea cá supraveghiarea si organisarea invetiamentului teologicu se tiene de competinti'a necontestabila a sinodului, si cá santulu sinodu va scí se-si apere drepturile sale cu atátu mai multu, cu cátu reformele propuse de consiliulu de instructiune taie directu in autoritatea sinodala si sunt chiar prejuditióse pentru biserica, ceea ce se vede mai vertosu din urmatórele decisiuni luate de consiliu: 1) ca tinerii destinati a deveni profesori de facultate se nu fia obligati a studiá la universitatile ortodoxe, ci la ori ce facultate de teologia; 2) ca profesorii se nu depinda dela chiriarchii respectivi, ci de ministrulu instructiunei publice; si 3) ca professorii la facultatea teologica se nu fie numai clerici.

Nisce hotariri, ca aceste, noi nu le putemu privi decátu ca unu atentatu directu asupra bisericeii, si ne mirámu fórté, cum se planuescu aceste togmai in Romania, unde respectulu statului pentru biserica a remasu traditionalu! Ce am face noi romanii din Austro-Ungaria, cari nu avemu norocirea d'a stá sub guvernulu romanu si ortodoxu, candu guvernulu nostru si-ar permite astfelu de amestecu in instructiunea clericala? Amu fi espusi negresitu ca se invetiámu dogmele lui Calvin, ca odinora si inca in limb'a magiara. Guvernulu romanu in cátu privesce instructiunea clericala, elu póte pretinde organisarea acesteia dela sinodu, dar insusi nu e in dreptu se-o facea.

Aceste sunt modestele reflexiuni principiali, cari ne am simtitu detori a le face relativu la organisarea invetiamentului clericalu in Romania. Speramu cá ele vor fi primite de fratii nostri cu aceeasi bunavointia, cu care noi le-am scrisu.

Atentiunea in scóla.

In fie care omu observámu, cá esista ambitiunea si dorinti'a, ca ideile, ce le exprima prin cuvinte semeniloru sei, se fie ascultate de acesti'a, se petrundea in inimile loru si se face acolo sensatiunea dorita. Candu vedemu, cá cuvintele nóstre le asculta cu placere acei'a, catra cari le rostimu ne simtimu de regula bine, la din contra ne cade fórté reu, si ne necagimu.

Nimenea inse nu se necagesce mai multu in unu astfelu de casu, decátu invetiatoriulu in scóla. Nu póte fi pentru densulu mai mare necazu, decátu acel'a ce-lu simte, atunci, candu vede, cá totu aceea ce vorbesce elu scolariloru sei nu prinde intru nimicu din cauza cá le lipsesce atentiunea cuvenita. S'ar paré dóra multor'a, cá a tiené pe scolaru in atentiune este unu lucru fórté greu, pentru cá este in genere cunoscutu, cá prunculu din natur'a sa este fórté neastemperatu, si omulu chiar in etatea copilariei are lipsa de mai multa variatiune. Cu tóte acestea studiandu mai de aprópe natur'a pruncului vomu vedé, cá acolo unde invetiatoriulu posede unu bunu metodu si tactulu recerutu in pasirea lui cu scolaru, este fórté usioru a ii-tiené in atentiune, ba de multe ori nu dispunemu de timpu de ajunsu de a puté satisfacé pe deplinu tendintiei de a ne urmari cu atentiunea loru.

Cáci ce este atentiunea? Nimicu alt'a decátu starea aceea, in care ne indreptámu spiritulu nostru asupra unui obiectu, pre carele voimu a-lu cunósce. Este dreptu, cá acésta stare nu se póte forciá in scolaru, ci ea trebue se provina curatu numai din placerea, ce trebue se o simta scolarinlu in inmultirea cunoscintelor sale, din placerea ce o simte in ocupatiunea sa spirituala, din unu indemnu viu spre perfectiunea sa, din poft'a de a-si castigá cátu mai multe si mai multe cunoscintie. Cine a studiatu viéti'a prunciloru, a pututu observá, cá in fie care pruncu esista intr'unu gradu mai mare séu mai micu o curiositate, carea lu-indémna a cautá se cunósca cátu mai multe lucruri. Chiar in acésta curiositate apoi jace neastemperulu prunciloru, si cu cátu unu pruncu se aréta mai neastemperatu, cu atátu dovdesce o mai mare vioitiune, si mai mare capacitate de desvoltare intelectualu.

Invetiatoriulu nu are necesitate se desvólte insusi in scolaru placerea de a-si inmultí cunoscintiele sale in scóla, pentru cá „prunculu aduce cu sine pe lume tendinti'a dupa activitate si cultura“ (Dittes Unterrichtslehre §. 38); ci elu trebue numai se sustiena acésta tendintia, si se o promoveze prin form'a (metodulu) in carea preda scolariloru obiectele de invetiamentu preserise in scóla. Candu vine prunculu in scóla, elu posede degiá unu materialu de cunoscintie, pre bas'a caruia este chiamatu invetiatoriulu a-lu desvólta mai departe. Daca scimu se legámu cunoscintiele noue, ce voimu a i-le predá de cunoscintiele, ce le posede degiá, purcediendu dela cunoscutu la necunoscutu, atunci scolaru trebue se fie fara indoieia atenti, pentru cá „totu ce descépta in sufletulu omului masse aperceptórie, si le pune in activitate si desvoltare, si-afu chiar prin ajutorulu acestoru masse atentiunea acomodata“ (Volkmann Lehrb. d. Psych. §. 114). Daca intrámu in o societate, in carea se vorbescu lucruri noue cu totulu necunoscute: atunci in daru ne vomu trudi a fi atenti la cele ce se petrecu, pentru cá espunendu-se ele in o forma cu totulu neintielésa, in sufletulu nostru nu se potu desteptá cunoscintiele necesari prin cari se putemu prinde, se putemu apercepe lucrurile cele noue, ce ni se infacisíeza. Candu vorbitoriulu inse incepe dela lucruri cunoscute, si astfelu pre incetulu ne conduce la cele necunoscute si discursulu lui provóca in noi si fara colucrarea nóstra unu mare interesu facia de aceea, ce ne istorisesce, astu interesu devine cu atátu mai mare, óu cátu posedemu mai multe cunoscintie din specialitatea de care este vorba. Cunoscintiele nóstre devinu in unu astfelu de casu totu atátea puteri,

prin cari ne insusim cu usuratate alte cunoscintie noue. De aci vine, că dupa atentiunea, ce o observăm la ómeni facia de cutare obiectu, putem conchide cu siguritate la inteligenti'a si cualificatiunea lor.

Candu pedagogi'a moderna pretinde dela noi, ca se instruăm astfelu pre scolariu, ca intrensulu se se descepte totdeuna interesulu facia de aceea ce voimu se ajungemu prin instructiune, atunci nu face altceva, decât ne amin-tesce acea impregiurare, pre carea de multe ori nu o considerăm din destulu, de a tiené totdeuna contu de cunoscintiele elevului, si a edificá pre bas'a acestor'a mai departe. Purcediendu de aci putem defini atentiunea ca incordarea cunoscintieloru ce le posedemu pentru primirea, apersepe-rea cunoscintieloru noue, ce ni se infacisíza. Cu câtu pose-de cineva mai multe cunoscintie pe unulu séu altu terenu de scientia, cu atátu simte elu mai mare interesu atunci, candu i se presentéza vre unu lucru nou in respectivulu terenu, pentru că cunoscintiele, ce le posede degiá, sunt totu atâtea puteri, prin cari primesce, si de cari léga in sufletulu seu impressiunile cele noue.

Pana candu d. e. scolariulu nu are nici cea mai mica cunoscintia de geometría, in daru i-vomu vorbí de congruenti'a triunghiurilor, si in daru vomu pretinde dela elu se fie atentu prin ori ce felu de medilóce artificiali, pentru că lui i lipsescu in casulu acest'a cunoscintiele necesari, puterile, prin cari ar puté primí impressiunile cele noue. Numai acel'a este atentu, carele afla in sufletulu seu ceva afínu cu lucrurile, cari-i se presentéza spre perceptiune aparatelor sale sensuali. La din contra cunoscintiele cele noue, ce i-se predau cu scopu, ca se le priméca, remanu pentru densulu aceea, ce este lumin'a pentru orbu.

Sustienerea atentiunei in elevi sta in strensa legatura cu disciplin'a in scóla. De aceea mediloculu celu mai usioru de a scí, daca scolarii urmarescu séu nu cu atentiune cele ce se petrecu in scóla este starea, in carea ii-vedemu, că se afla. Daca ii-vedemu, că se misica, facu larma, se uita acum in o parte, acum in alt'a, atunci indata trebuie se privimu, daca form'a, in carea instruăm este séu nu co-respundietória si acomodata cunoscintieloru, respective puteriloru eleviloru; pentru că nu se póte presupune, ca elevii se nu fie atenti atunci, candu instructiunea este acomodata puteriloru loru. In unu astfelu de casu dara nu avem de a cautá indreptarea la elevi prin vorbire cu voce mai inalta séu prin baterea in mésa, séu prin pedepse si altele. Astfelu de medilóce au o valóre numai momentana. Prunculu se lini-stesce pentru unu momentu, dar dupa aceea incepe de nou a se misicá, pentru că natur'a sa lu-indemna la ocupatiune continua, si daca nu si-afla acésta hrana sufletésca in instructiune, ei o cauta aiurea. Daca voiesce invetiatoriulu se previna acestui reu, atunci se caute la sine si la metodu-lu seu, si aici se faca indreptările de lipsa. Coregandu-se pre sine, se va convinge, că elu si metodu-lu lui de multe ori sunt caus'a neliniscei, ce o observa in scolari in decursulu propunerii sale.

Invetiatoriulu intru sustienerea atentiunei in scolari trebuie se fie atentu cu deosebire la doue impregiurări, si anume: se nu ocupe pre scolari cu lucruri de totu cunoscute, ér lucrurile noue, cu cari voiesce a-ii face cunoscuti, se le aduca totdeuna in legatura cu obiectele acelea, despre cari scolarii au degiá unele cunoscintie. Urmandu astfelu nu se va vedé nici odata necessitatu a-si luá refugiulu la felu de medilóce, prin cari se póta tiené pre scolari in atentiune. Acést'a va urmá de sine, pentru că in scolari pre calea acést'a se produce unu viu interesu facia de invetiamentu, mare placere si atragere catra scóla, unu lucru, carele trebuie se i-jaca la inim'a fiecarui invetiatoriu mai cu séma la noi, unde umblarea prunciloru la scóla intempina atâtea greutáti, in timpu ce ocuparea prunciloru in scóla cu lucruri de totu cunoscute, séu éراسi cu lucruri cu totul ne-cunoscute nu potu se destepte in ei nici unu felu de in-

teresu, ci ii-facu numai se se urésca, si se-si ia refugiulu la alte ocupatiuni streine de scóla.

Daca pe acestu momentu nu se pune destulu pondu in scóla, atunci elu instreinéza pre pruncu de scóla, elu o uresce si fuge de ea. Ér reulu nu se marginesce numai aici, ci unu astfelu de individu este nenorocitu pentru tóta vietí'a, pentru ca deprindiendu-se omulu a nu fi atentu in scóla, acésta deprindere se observéza in totu decursulu vietii sale. Precum érá cutare odinióra ca pruncu in scóla neatentu la cele ce se petrecéu in giurulu lui acolo: tocma asia este elu neatentu facia de momentele favorabile, ce i-se presentéza in vietí'a, si astfelu le lasa se tréca pre langa densulu, fara se le bage in séma, si fara se le exploateze in folosulu seu. Nicairi nu se recere apoi a pune mai mare pondu pre atentiune ca chiar in scólele nóstre romanesci, daca voimu ca inca de aici se prevenimu acelui reu, in urm'a caruia se vede tréb'a, că noi lasám se tréca neexploatate si nefolosite multe momente favorabile ce ni le presentéza vietí'a, daca streinii au venitu se ne faca proverbulu: „dá-mi Dómne mintea romanului cea de pre urma.“

Spiritulu de asociare la romani.

(Continuare).

Aplicandu cele dise in numerulu trecutu la vietí'a poporulu romanu mai cu seama la poporulu din Ungari'a si Transilvani'a, ni se va paré, că intempinám o mare contradicere. Aici vomu aflá pre de o parte o multime de necesitáti, ér pre de alt'a vomu intempiná unu poporu, carele sub presiunea sarcineloru, ce are a suportá in presentu, se pare, că pentru elu vietí'a nu posedé farmeculu acel'a puternicu, carele se-i inspire curagiulu necesariu spre delaturarea pedeciloru, ce intempina pe fie care di in desvoltarea sa. De ambe aceste rele poporulu romanu este de siguru mai multu séu mai putienu consciu. Elu, candu s'a redesceptatu din „sommnu celu de mórte“, la carele lu-condemnasera inimicii lui seculari s'a vediutu incungiuratu de alte popóra, cari si-urmasera libere cursulu loru de desvoltare, pre candu elu trebuí se indure greutátile si suferintiele celei mai aspre sclavii. Astfelu i se presentara o multime de necessitáti, cari tóte reclamau cu intetire acoperire grabnica, daca voiá, ca se-si sustiena esistentia sa in mediloculu celoru lalte popóre. Érá o chiamare grea acést'a, dar aerulu libertátii, ce suflá in giurulu lui lu-animá, si incuragiá, încátu credea, că pentru poterea si dorulu, ce nutresce dupa progresu nu este, nu póte fi opu mare, pe carele — punendu-se la lucru cu trupu cu sufletu, se nu-lu póta realisé.

Nu se póte negá, că in period'a din urma poporulu romanu sub astfelu de auspicie nu ar fi facutu progrese in multe directiuni; dar nici aceea nu se póte disputá, că aceste progrese aru fi astadi multu mai insemnate, daca in momente decidietórie pentru starea si viitoriulu nostru aru fi esistatu mai multa armonia între factorii angagiati in opulu celu mare alu desvoltarei poporului. Daca nu ne vomu lasá sedusi de cutare prejudetiu séu cutare ilusiune, vomu vedé, că astadi lipsesce din mediloculu nostru stimulu celu acél'a puternicu, carele se ne indemne a privi si tractá cauzele nóstre comune mai pe sus de tóte. In anulu acést'a d. e. preotimea din dieces'a Aradului voindu a-si pune o mai puternica basa viitoriulu ei, si-creá unu fondu propriu, darabia si-publicá statutetele, candu de odata se si tredí, că unu óre carele i-prevestesce că acestu fondu inca va intempiná sórtea asociatiunei aradane. Astfelu de lucruri putemu aúdi mai in ori ce intreprindere a nóstra. Ce insemnéza acésta profetia? Nimicu alt'a, decâtu că nu avem nici cea mai mica incredere unulu in altulu.

Acestu simptomu greu ne spune, că in sinulu nostru farmeculu ce ne insociá in tóte directiunile si in tóte intre-

prinderile năstre numai mai înainte cu vr'o câțiva ani, astăzi a disparut dintre noi, și s'a înlocuit cu o apatie universală.

Astfelu ni se prezintă în viéti'a poporului romanu de dincóce de Carpati o multime de necesități, o viéti'a de astăzi pre mane fara de nici o placere, și fara farmeculu, carele se ni o indulcésca, dar cu tóte acestea mediloculu celu mai eficace pentru curarea acestoru rele, spiritulu de asociare e fôrte pucinudesvoltatu în timpu ce consecinti'a naturala ar fi, ca tendinti'a de intrunire și ajutoriu reciprocu se fie la noi desvoltata întrunu gradu mai însemnatu ca ori unde aiurea.

Standu lucrulu astfelu ne vomu întrebá de siguru de cauze, de isvorulu acestei stari, carea nu ne multiumesce pre nici unulu din noi.

Prim'a cauza o vomu afá de siguru în împregiurarile vietii năstre trecute. Scimu cu totii, că erá unu timpu, în care tieranulu romanu nu avé nici unu momentu ténitu. Viéti'a și averea sa erau continuu espuse la totu feliuulu de atacuri, acum din o parte acum din alta, ér tier'a, în carea vietiuá erá calcata acum de unulu acum de alti dusimani. Cándu avé vre unu momentu de pace, și intrá cu unii séu cu altii în comunicatiune și comerciu, de regula se vedé insielatu, ér dreptate nu puté aflá mai nicairi.

Insielatu de altii, numai avé apoi incredere nici în ai sei. Fie care misicare de ventu i-bagá în inima unu fi-oru, și în fiecare omu ce-lu intalniá privea unu inimicu.

Schimbandu-se acésta stare de lucruri si încependu poporulu nostru a resuflá mai liberu începú pre ici pre colu a se consolidá în grupe mai mici séu mai mari spre a ajunge cutare scopu comunu. La tóte aceste grupe lipsiá inse unu singuru lucru, traiseramu pana aici fie care pentru sine, și nu avuseramu ocaziune a duce o viéti'a comună, astfelu eramu deprinsi a lucrá și traí numai ca individi, ér nu si ca membri ai unui organismu. Astfelu nu ne puteamu impacá nici de cátu cu idei'a de a lucrá cu trupu cu sufletu pentru progresarea organismulu, din carele faceamu parte; ci totdeuna cautamu mai antaiu avantajiele năstre individuali și numai în lini'a a dou'a lucramu câte ceva sí pentru prosperarea întregulu. Se pareá inse, că si acestu lucru de a dou'a mana erá de multe ori insocitu de intantiunea nu intru atât'a de a servi întregulu, ci numai noue ca individi. Acest'a este firulu celu negru, carele, cu durere marturisimu, s'a aretatu, și se aréta sí astadi ori de câte ori convenimu doi séu trei la olalta, pentru ca se seversimu unu lucru comunu. Acest'a este vermele, carele róde adencu în corpulu nostru, carele a paralisatu și chiar nimicitu unele întreprinderi comune ale năstre, ér pre cele ce sunt în viéti'a nu le lasa se prospereze cu repediunea necesara. Sub astfelu de împregurari nici unu organismu, nici o corporatiune de ale năstre n'au pututu obtiené progrese mai însemnate, și n'au pututu reversá asupra poporulu fructele dorite și folósele asteptate.

Lumea astépta, și cu dreptu cuventu, dela ori ce institutiune séu întreprindere, pentru a carei sustinere aduce sacrificie, folóse corespundietórie. Lipsindu aceste folóse, dispare și placerea si voi'a de a sacrificá.

O privire fugitiva asupra vietii actuali a poporulu nostru ne justifica acésta asertiune pre deplinu. Daca vomu încercá a face astadi vre o întreprindere comună, carea se aiba celu mai sublimu scopu, și din carea poporulu se póta avé mai curendu séu mai tardiu cele mai însemnate folóse, și sub astfelu de împregurari, sub unu astfelu de drapelu vom invitá poporulu nostru se-si angagieze puterile sale în acésta întreprindere, ce vomu intempiná? De siguru unu indiferentismu fôrte mare. În daru vei încercá a-i spune cu puterea cuventulu unui Ioan Christostomu poporulu nostru, „cá cutare întreprindere, cutare institutiune este de neaperáta trebuinti'a, este o conditiune indispensabilă pentru viéti'a și esistenti'a năstra. Tóte acestea voru aflá

fôrte slabu echo și fôrte pucina intrare în inimele acelor'a, catra cari le adresámu. Ómenii nostri au avutu pana acum nenorocirea a audí pré multe vorbe de lauda și a vedé pré pucine fapte. Ei odinióra, ba numai cu câțiva ani mai înainte nu erau asia de surdi la cuvintele predicatoriloru sei, sacrificau bucuros, dar contribuiriile și sacrificiele loru le au urmatu pré raru promissiunile cele multe și mari, ce se facéu la începutulu ataroru întreprinderi.

Aici nu potemu nici decátu trece cu vederea aceea împregiurare, că mai înainte traíamu în multe privintie în împregiurari mai favorabile. Poporulu nostru nu erá atâtu de lipsitu si seracitu ca astadi, dar ori cátu de mare pondu amu pune pre acésta împregiurare, ea totusi nu ne póte scusá din deplinu nici procederile năstre de mai înainte, nici apati'a nostra din presinte. Este dreptu că poporulu astadi este fôrte seracu, dar, daca elu ar fi convinsu, că din acele întreprinderi și institutiuni, a caroru sórte a fost în manile năstre ar fi avutu folósele asteptate, atunci nu-i ar lipsi astadi stim'a și voi'a de sacrificie pentru întreprinderile și institutiunile existente, și pentru altele multe, ce ar fi de lipsa a se infientiá și pune în lucrare. Poporulu tare bine simte, și se si esprima la ocaziune, că elu totu supórta dári preste dári, ér lui nu-i mai da nimenea nimicu. „Hinc illae lacrimae.“ De aci provine, că astadi traímu cu totii retrasi la vetrele năstre. ne izolamu unulu de altulu, ér de vre o actiune comună, de vre o întreprindere comună, nu se mai ocupa nimenea, asia încátu se pare, că pentru noi a mai remasu numai unu „pium desiderium“ momentele acelea, în cari se ne vedemu, grupandu-ne unulu în giurulu altui'a, și dandu-ne mana fratiésca spre a ajunge cutare scopu comunu.

Ei bine, dar daca ne vomu întrebá de starea, în carea ne aflámu ca se vedemu, daca ne convine séu nu acésta viéti'a anormală, cu totii vomu respunde într'unu glasu, că dela celu d'antaiu pana la celu din urma nici unui'a nu-i convine, nici unulu nu se simte bine. Cu tóte ecestea nice unui'a din noi nu-i vine în minte, se puna man'a, și se caute medilócele, prin cari amu puté se esimu din letargi'a, ce ne preocupá astadi.

Multi sustienu, că astadi este chiar bine, fiendu timpulu fôrte furtunosu, se traímu în acésta retragere si tácere, cándu va trece furtun'a vomu intrá de nou în activitate, și apoi considerandu seraci'a, în carea traiesce poporulu nostru, cu ale carui medilóce aumai amu fi în stare a întreprinde câte ceva, dieu orice actiune este imposibilă. Aceste obiecțiuni potu se aiba multa ratiune între alte împregiurari, în viéti'a năstra actuală inse nici decátu, daca nu voim, ca mane poimane se ajungemu momentulu, de carele Ddieu bunulu se ne ferésca, în carele se avemu tóta voi'a si placerea de lucru, dar se nu mai gasimu substratulu, se nu mai avemu poporulu, cu carele si pentru carele se lucrámu, séu se-lu aflámu într'o stare, în carea regenerarea lui se fie multu mai grea și mai apesatória, decátu cum este astadi. Nu póte fi pentru noi o parere mai gresita, și mai daunatiósă, decátu aceea, ca se stámu si se asteptámu totdeuna, pana cándu se va schimbá ventulu, și se începemu activitatea năstra numai atunci, cándu ventulu va suflá pentru noi mai favoritoriu. Asia se pare multor'a, si este si mai comod, dar privindu la cele, se se petrecu în corpulu nostru, pré iute ne putemu convinge, că elu este în fôrte multe locuri, unde i s'ar puté ajutá fôrte amenintiatu. Se nu mergemu departe, ci se remanemu numai aici în Aradu, si se privim, în ce stare se afla poporulu nostru, si cum erá elu numai mai înainte cu câțiva ani, și se ne întrebámu, ce sórte lu-ascépta în celu mai aprópe viitoriu, daca si-va mai continuá viéti'a sa de astadi. Se ne uitámu apoi în tóte partile diecesei, și ce vomu intempiná? Vomu vedé, că mai în tóte partile dámu inderetru, ba amu ajunsu, se fimu siliti a ne întielege si în afacerile năstre, frate cu frate în limba straină. Tóte aceste rele s'aru puté delaturá de si-

guru, dacă noi aceia, carora ne place a dice, că stămu în fruntea poporului amu pune umeru la umeru, și lu-amu ajută la ocaziune și cu medilócele permise.

Ori câtu de furtinosu ni se pare, și este timpul, dacă vomu privi starea lucrului fora preocupatiune, totusi vomu aflá destule căi și medilóce, prin cari se putemu lucrá la ridicarea poporului nostru din acésta stare grea, carea se pare, că devine din di in di mai amara. Studiandu lucrulu cu seriositatea ce o recere, vomu aflá, că dacă ne iubimu poporul, caruia apartienemu, dispunemu de medilóce, prin cari se ne putemu barem câtu de câtu asigurá contra raneloru, ce ni-le aru puté infige sageti inimice in corpulu nostru.

Nu arare ori ne plangemu in convenirile nóstre, că ne merge reu, ast'a nu este bine, cealalta este rea, dar rezultatulu este pré adesea, că ne despartimu mai totdeuna totu ca mai nainte, adeca fara se fimu ispravitu ceva. Ba, ce este mai multu se pare, că convenirile nóstre de multe ori sunt numai unu foculariu de cërta și discordia intre fratii de unu sange și de o religiune, in timpu ce, dacă ar domni intre noi mai multa armonia, ne amu puté convinge, că identificandu causele nóstre personali cu caus'a comuna, cu tóta fortun'a și cu tóta pressiunea timpului, totusi amu puté aretá lumii, că scimu ajunge unele rezultate, cari cu atátu ar fi mai mari, cu câtu sunt mai grele impregiurările, in cari lucràm la ajungerea lor. Acésta greutate inse inca si-gasesce mai curendu séu mai tardiu recompens'a meritata in sti m'a, ce o intempnám in faci'a lumii, unu avantaju, ce decide astadi fórte multu asupra positiunei și viitorulu oricarui poporu. (Va urmá).

Cuventare funebrala.

(la mórtea unei mame.)

„De vei aflá cuibu de pasere
se nu iei pre mum'a cu fii“.
(V. Moise XXII, 6.)

Tr. A! Cerculu familiaru, este asemene unui cuibu de pasere, in care mum'a si-cresce puistorii. Pana candu tat'a, capulu familiei se lupta in campulu vietiei pentru agonisirea celorlaltóse familiei, pana atunci mum'a de a casa prin lucruri sante, bune și folositorie pregatesce fericirea pruncutiloru sei!

O! cine a vediutu asemene cercu familiaru, și pre mum'a veghiandu ca unu angeru coboritu din ceriu preste copilasii sei, e cu nepotintia se nu fi remasu incantatu; și érași cine a vediutu pre mum'a rapindu-se ca de unu uliu rapitoriu de man'a mortii neindurate, e cu nepotintia se nu fi strigatu cu durere: „Dó mne, se nu iéi pre mum'a cu fii“. (V. Moise.)

In sicriulu acest'a jacu osamintele unei mame adormite atunci, candu iubitii sei simtiescu mai tare lips'a ei. Veniti dar Tr. A! ca socotindu perderea lor, se li intiu-demu mangaiere.

I.

„Tu cu durere vei nasce fii“. (I. Moise III, 16.) Din cuvintele aceste ne convingemu Tr. A! că Creatorulu de locu la inceputu a ordinaru pentru femeia o chiamare grea. Asia este! — si aceea se incepe la patulu dorerilor unde femeia apare ca factorele celu mai puternic in lume, candu adeca de multe ori dá viétia pentru viétia.....

Cine nu scie, că omulu candu se nasce pe lume e mai neputintiosu, de câtu ori ce faptura? Chiamarea unei mame se estinde dar pana in léganu, unde copilasiulu gingasiu reclama multa grija, priveghiere și ostenéla.

Dar mai de insemnatate e chiamarea ei candu are se pórté grija níu numai de crescerea trupésca, ci și de cea sufletésca a copilului; căci ea lu-deda a vorbi; ea sternesce

virtute in inim'a lui nevinovata; ea lu-face sè se róga lui Ddieu, cu unu cuventu ea implanta in trensulu simtiulu religiositatii și a moralitatii.

Precumu suge pamentulu caldur'a sórelui: asia suge și prunculu natur'a mamei. De aci urméza, că precum e mam'a, asia voru fi și pruncii. Unu cuventu, o miscare séu o fapta d'a ei mai multu intogmesce, de câtu ori ce inventiatura, și din contra mai multu strica, de câtu ori ce esemplu strainu.

De aci cu totu dreptulu potemu deduce, că precum crescerea filoru: asia și viitorulu omenimei este depusu in man'a mameloru; căci mam'a crece pre cetatianulu bunu, pre crestínulu evlaviosu și pre barbatulu iubitoriu de patria și natiune.

Si dacă cu durere trebue se esperiám, că in dilele nóstre se aflá atáti'a teneri corupti, resfatiati și desmerdati, apoi de aci nu potemu deduce alt'a de câtu că nu tóte câte suntu mame, si-implinescu chiamarea. Mam'a atunci corespunde dar chiamarei sale, candu crescerea cea buna a prunciloru o tiene mai pre sus de câtu tóte alte comóre.

Dacă rol'a mamei este atátu de insemnata in sinulu familiei sale, și mai alesu dacă copilasii inca au lipsa de paza și scutul mamei lor, atunci Tr. A! cu adeveratu multa cauza avemu d'a strigá langa patulu ei de agonía: „Dó mne! se nu iéi pre mum'a cu fii“.

II.

Dupa ce apretiaràm in acestu chipu perderea unei mame adeverate, ne mai remane se intrebamu: unde și in cine vomu aflá mangaiere? Cine va suplini perderea unei mame adeverate? Nime! cu adeveratu nime! —

Sermanulu orfanu! ori in catrou si-arunca privirea, in totu loculu se vede lipsitu de mama.

Ce dorere! Ce amaratiune!!

Eu totusi voiescu a aliná durerea și intristarea vóstra, orfani de mama. „Pre carele iubescé Domnulu, lucrécérta“, dice intieleptulu Solomonu la III, 11., și apoi Apostolulu: „De suferiti certare, Dumnedieu ve tratéza ca pre nisce fii“. (Evr. XII, 7.) Asia este! unde incéta ajutorulu omenescu, acolo ajuta Dumnedieu. „Eu voiu grigi de voi, eu voiu hraní, eu voiu iubi“ dice Domnulu; ér intr'altu locu: „Lasa pre seracii tei, și eu voiu portá grige de ei“.

O! mangaiati-ve dar 'n Domnulu „pentru-cá in man'a lui este viétia și mórtea;“ in man'a lui a fostu sórtea mumei vóstre; elu i-a aprinsu faci'a vietiei, elu i-a și stinsu; in man'a lui este dar și sórtea voastra!

Dreptu aceea nu desperati, intariti inimile vóstre! sperati in Ddieu, căci éta ce dice psalmistulu Davidu: „Tóte dela Tine (Dó mne) ascépta se le dai loru nutretiu in timpu; dându-le Tu loru voru aduná. deschiendu-Ti Tu man'a Ta tóte se voru umplé de bunatate“. (Ps. CIII, 27.)

Mangaiati-ve! și „cautati la paserile ceriului! că nici sémena, nici secera, nici aduna in jitnitia: și Tatalu vostru celu din ceriu le hranesce pre ele: au dóra voi nu sunteti mai multu de câtu paserile?“ (Mat. VI. 26.)

Esemples invederate despre iubirea și ingrigirea parintésca a lui Ddieu pentru cei orfani sant'a scriptura aduce mai multe. Cine nu scie de sórtea lui Iosifu celu vendutu de frati și crescutu in strainatate, in Egiptu? Cine nu scie de Moisi, pre care l'a scosu fét'a Faraonului din riulu Nilului, și l'a crescutu ca pre fiulu seu?! Cine nu scie de profetulu Daniilu, pre care Ddieu l'a scapatu nevetamatu din gur'a leiloru flamandi?!!

Intru adeveru! „elu . . . . scapa și mantue si face semnesi minuni in ceriu si pe pamentu“ (Dom. VI, 27.); elu scutesce pre celu nescutitu; elu ajuta pre celu lipsitu; radica pre celu cadiutu; elu inaltia și

umilește; elu face seracu și inavutiesce; în man'a lui stă mórtea și viéti'a omului, dice s. scriptura.

O! inima doiósa, ce ai perdutu dar în reposat'a: ori ca sociu pre socia, ori ca pruncu pre mama, ori ca frate și sora pre sora, ori ca nému pre nému, ori ca cunoscutu pre cunoscuta: deplange-ti perderea ta; inșã nu ca cei ce n'au credințã; ci mai bine striga: „la ceriu mi-radie cu o chiulu inimei mele“ . . . cãci Ddieu, parintele tuturoru, care reside în ceriu, te va mangaiã. Aminu!

Iosifu Ardeleanu,
preotu.

Evenimente din biseric'a papala.

Cetimu în „Stéu'a Romaniei“: Evenimentulu mai însemnatu în biseric'a papala este espulsiunea parintelui Curci din compani'a iesuitica. Cea d'intai pricina de nemultumire a Vaticanului contra acestui evlaviosu calugaru catolicu, se afla într'o brosiura publicata în 1871. sub titlulu: *Dell' invasiune degli stati della chiesa per le armi Piemontesi*, în care Curci constata imposibilitatea unei restauratii pontificale. Doi ani dupa acést'a, în prefati'a unei din cele mai bune scrieri a sale asupra santeloru Evangeliu, eminentulu teologu nu incuviintia calea pe care apucase Vaticanulu în privinti'a chestiunei puterei temporale; elu declara cã necesitatea absoluta a puterei temporale ne fiindu dovedita, erã oportunu de a se cercetã daca n'ar fi timpu ca biseric'a se se invoiesca cu nou'a stare de lucruri hotarita de providentia. Restaurarea vechei stari de lucruri nu numai nu i se pare nerealisabila, dar elu incetéza chiar de a o crede de doritu. Emotiunea au fostu mare prin cercurile religióse candu s'au vediutu asemine doctrine profesate de predicatorulu celu mai însemnatu, de scriitorulu celu mai distinsu alu bisericeii italiene actuale. Cu tóte cã nici generalulu ordinei, nici congregatiunea Indicelul nu intervenira, scrierile parintelui Curci nu fura nici interdise. nici censurate.

Parintele Curci continua în conversatiuni particulare, și anume într'o convorbire cu fiulu ducelui Scotti, siefulu partidului clericalu din Milanu, de a esprimã aceleasi simțimente asupra chestiunei puterei temporale. Convinsu cã doctrinele sale erau în armonie cu adeveratele interese ale santului scaunu, elu adresã Papei, în lun'a lui Iulie 1875., unu memoriu în care protestandu pentru supunerea sa, espunea santului Parinte chipulu seu de a întielege politic'a Bisericeii, și solicitã cu respectu pe Piu IX. ca se vie la o impacare cu regatulul Italiei. Acestu memoriu au provocatu la Vaticanu contra lui Curci o vie iritare care se traduse printr'o interdicere ce i-a facutu generalulu Iesuitiloru de a mai tratã acéstã chestiune și chiar de a predicã. Curci reclamã contra acestei mesuri și isbuti pe la începutulu anulului eurentu se faca pace cu Vaticanulu, candu, nu se scie în urm'a carei indiscretiuni, o publicatie periodica, *Revista Europei*, capatã memoriulu seu si-lu dadu la lumina.

De buna séma, intransigentii acusara pe Curci cã elu singuru si-a comunicatu lucrãrea redactiunei „Revistei.“ Elu inșã dovedi cã este cu totul strainu de acéstã publicare facuta fara scirea lui. Dar dusmanii sei nu se descuragiara; ei hotarira pe Papa ca se pretinda de la dînsulu o retractare formalã a opiniuniloru exprimate în memoriulu seu; Parintele Curci aratã cã nu atinsese nici o dogma și cã se marginise numai a esprimã asupra unei chestiuni politice o opiniune individualã. Elu merse singuru la Rom'a spre a prezentã unu contra-memoriu, în care declarã cã retractéza ori-ce scriere, ori-ce cuventu, ori ce actu care ar puté se fie interpretate ca nerespectuóse pentru Papa séu pentru santulu-Scaunu. Vaticanulu respunse reclamandu o retractare formalã și publica a opiniuniloru profesate asupra acestei chestiuni. Curci refusa acést'a, și atunci generalulu Iesuitiloru, Parintele Beck, i adresã o scrisóre prin care-lu informã cã nu mai face parte din ordinulu *Soldazio*.

Acestu incidentu este relevatu de pres'a liberalã ca o noua proba despre absolut'a incompatibilitate a doctrineloru Vaticanului cu societatea modernã. „Doue spirite viguróse, dice *Diritto*, canoniculu Andisio și P. Curci, au voitu se predice conciliarea cu societatea modernã și Statulu italianu, în terminii cei mai rezervati, cu celu mai mare respectu putinciosu pentru suveranulu Pontifice, cu cea mai mare umilire; Vaticanulu i-a sdrobotu pe amendoi“. O alta conclusiune pe care o scóte *Diritto* din acestu incidentu este urmatórea: faptulu singuru cã P. Curci a pututu în cursu de patru ani se-si desfasiura ideile sale, dovedesce cã aceste idei au partisans și cã daca Papa actualu le respinge, pentru cã o adesiune din parte-i „ar compromite infalibilitatea sa“, pentru acést'a inșã nu este mai putienu posibilu ca ele se între în programulu urmasiului lui Piu IX. „Dar, adauge organulu stangei guvernamentale, numai unu micu drumu se faca ideile P. Curci în curi'a romana și îndata am vedé resarindu unu adevratu partidu clericalu indrasnetiu întreprindietoriu, militantu, cu ramificatiuni în lumea întréga și avendu de programu: Unu rege din grati'a lu Ddieu, o legislatiune teocraticã, unu Papa suveranu la Roma“.

D i v e r s e.

— **Diu'a onomastica** a maiestatii sale imperatesei și reginei Elisabetha s'a serbatu luni în biseric'a catedralã de aici cu servitiulu divin.

— **Planu de invetiamentu** pentru scólele poporale din Ungari'a în sensulu art. de lege 38 din 1868. Precedatu de ordinatiunea ministrului r. u. de culte și instructiune publicã dela 26. Augustu 1877. Nr. 21678, prin carea s'a publicatu acestu planu. Tradusu de Basiliu Petri. — 3 cóle brosiurate. Pretiulu locu Sabiiu 20 cr. exemplariulu, tramisu pe posta sub legatóre crucisia 22 cr. Dela 10 exemplarie unulu rabatu. A se comandã dela traducatoriulu în Sabiiu, strad'a Cisanadiiei, Nr. 31.

„**Preparatiunea trupuriloru mortiloru pentru înmormentare.** Studiu liturgicu. (?) Fragmentu din unu tractatu liturgicu mai lungu despre înmormentarea crestina dupa ritulu orientalu. Scrisu de Justinu Popfiu. Retiparitu din „Predicatoriulu Saténului Romanu“ Gherl'a. Imprimari'a diecesana. 1877. 35 pagine. Pretiulu ?

)(**Transportu de prinsonieri turci.** Cetimu în „Steu'a Romaniei“ din 6 Novembre: Astadi au sositu la gar'a orasiului nostru (Iassi) doue transporturi de prinsonieri turci espeduitti de pe teatralu luptei din Bulgari'a. Primulu transportu venitu demineti'a este de 1374 ómeni, cari standu pucinu la gara, au fostu apoi espedati înainte spre fruntãriele Russeii, celu de alu doilea este de 1263 ómeni, din cari 80 ofitieri, urmandu și acestia a fi înaintati la loculul destinatiunei lor.

≡ **Judecata turcésca.** „La Turquie“ organulu oficiosu a guvernului otomanu, anuncia cã la 1 Novembre au fostu adusi la Constantinopolu 150 bulgari, cari au fostu prinsu în pasurile Balcaniloru cu armele în mani. Diarulu turecu „Baziret“ scrie referitoriu la acést'a, cã avendu în vedere cã legea le prescrie mórtea, se nu îi esileze, ci se-ii spandire în diferite cetati ale imperiului precum în Constantinopolu, Brusa, Smirna și în altele.

„**Nunciulu papalu** aflatoriu în Lemberg se nisuieste a înduplecã pre metropolitulu de acolo, ca împreuna cu episcopii sufragani, se lapede calendariulu Iulianu și se prime-sca calendariulu Gregorianu. Densulu speréza cã daca va isbuti cu acést'a în provinci'a gr. cat. a Lembergului, atunci usioru va reesi și cu celelalte sapte episcopie gr. catholice aflatóre în Ungaria (Alba Iulia Fagarasiu, Oradea-mare, Gherla, Lugosiu, Muncaciu, Crisiulu croat., Eperjesiu). Acéstã chestiune se aduse și înainte senatului imperiulu din

on. 186 $\frac{3}{4}$ dar dăde preste dificultati mari. Si astadi nu credemu se se intemple altmintrea. (Pred. Sat. Rom).

+ **Vorbirea gen. Gurco.** Luandu comand'a peste trupele gardei, generalulu Gurco a tîenutu catra oficeri următorea vorbire: „Domniloru! Me adresezu catra d-vóstra si me simtiu datoriu a ve spune că sunt soldatu si iubescu chiamarea mea mai presusu de tóte. Am onórea neasteptata de a conduce in lupta gard'a, aceste trupe alese. Pentru unu comandantu nu e alta fericire de cătu d'a putea conduce in lupta trupe, cari pasiescu cu credinti'a că trebuie se invinga. Gard'a, dupa compunerea si desvoltarea ei, se póte priivi ca cele d'inteiu trupe din lume. Aduceti-ve aminte, domniloru că acum veti intrá in lupta, si nu numai Rusia, dar si tóta Europa ve privesce, căci de la purtarea vóstra aterna isbutirea acestui resboiu. Lupt'a, dupa regulele artei militare, nu e altu-ceva de cătu-o manevra cu patróna umplute; ve indemnu dar se pastrati tóta liniscea, ordinea si sangele rece. Nu uitati a spune soldatiloru vostri că cea d'inteiu datorie a loru e d'a crutiá patróna in lupta ca o bucata de pane in bivuaeu. Aduceti-ve aminte că duceti in lupta pe soldatulu rusu care n'a parasitu nici-o data pe oficerii sei.“ Éta si cuventulu adresatu catra soldati: „Copii! Nu uitati că sunteti gard'a Tiarului Rusiei si că ochii intregiei crestinatati sunt atintiti asupra-ve. Turcii impusca din departare si desu, căci asia e datin'a loru; voi impuscati raru, dupa cum v'a invetiatu. Candu veti veni la lupta, incalcati pe inamicu, spargeti-i liniile, căci atunci nu va putea se se opuna strigatului vostru de „ura!“ Sunteti din garda, mai bine ingrigiti, nutriti, armati si imbracati de catu cei-alti soldati; acum e timpulu d'a arată că meritati.“

= **De pe campulu de resbelu.** Asupra situatiunei dela Plevna unu corespondinte oficeru scrie diariului „Resboiulu“: Plevna este incungiuurata din tóte partile, asia că unu paiu nu se mai póte strecurá. Cu tóte acestea desertorii turci si căte unu bulgaru scapatu din Plevna, declará că Osman pasia ar fi avendu scopulu d'a nu se predá, decátu in cea din urma estremitate. Provisie si munitie se dice că are inca pe 6 septemani, in care timpu crede că póte va mai veni vre-unu Suleimann ca se-lu desconjure. Totu ce ve potu spune este că Turcii sunt nisce eroi. Am vediutu unulu cu patru glontie in elu, care totu se batea. Apoi armele loru sunt escelente; batu cu precisiune dela 1500 pana la 1800 metri. Acum rusii sunt îndărjiti, am vediutu in 12 Octomvrie, la luarea Gorni-Dobnicului, 6 regimente de infanterie din gard'a imperiala suindu-se de 4 ori la asaltu contra redutei sub foculu ingrozitoriu alu mitralieseloru si salveloru de infanterie. Dóue óre a duratu lupt'a la baionata. Érá ingrozitoriu si se cutremurá carnea candu vedeai căte unu siru de grenadiri rusi trantiti la pamentu de obuse si srapnele, pe candu aitii corpu la corpu se loviau cu baionet'a si se muscau cu dintii. — Taborulu lui Ismailu pasia, compusu numai de 800 arabi a luptatu doua óre la baioneta cu 2000 infanteristi rusi. Contra acestoru arabi s'au aruncatu in mai multe renduri de a-ii goní si unu regimentu de rosiori. Loviau cu sabiile in capu de sàrea creerii arabului. Arabii inasa, de si aveau căte unu glontiu totu nu se lasau. Nici unulu n'au mai remasu, dar au peritu vitejesce.“ Din Asia insemnamu érași o invingere stralucita a armeloru crestine. Restulu ostirei lui Muctar pasia a suferitu o noua catastrofa la Cars. Dupa o lupta ce a tîenutu dela 8 óre sér'a pana la 8 demineti'a Carsulu a fostu luat cu asaltu. In acésta lupta au cadiatu 8000 de turci morti si raniti, 16,000 mii turci prinsonieri, 350 de tunuri, si o cantitate insemnata de munitie au ajunsu in manile rusiloru. — O stralucita invingere a repurtatu asupra turciloru pe campulu de resbelu in Bulgaria, armat'a romana. In 20 Novembre st. n. dupa o lupta sangerósa de mai multe dile, trupele de sub comand'a colonelului Slanicénu a ocupatu Rahova, orasiu situatu intre Vidinu si Plevna. In timpu candu colon. Sla-

nicénu dá asaltu asupra Rahovei, o trupa de ostasi romani a trecut Dunarea pe la Bechetu in Bulgaria. Din trupele romane apoi o parte a intratu in Rahova, éra alta parte a continuatu gonirea turciloru spre Vidinu. Bateriele romane din Calafatu a aprinsu Cibri-Palanca si a cufundatu unu monitoru turcescu. Astfeliu comunicati'a Turciloru dintre Vidinu si Dunarea de josu e rupta cu desevsire.

* * **Pedéps'a pentru adulteriu la Indiani.** Indianii au o maniera de-a pedépsi adulteriulu, care de siguru nu va fi de gustulu Europeaniloru. — O juna Indiana din Reno, mai civilizata de cătu concetatiunile ei, parasise pe barbatulu seu, numitu Sam, pentru a traí in concubinagiul cu unu altulu, numitu Jim, de care érá nebuna de amoru. La aflarea acestui adulteriu, veri-o cincidieci de Indiani, intre cari erau si Squwe (femeile indianiloru) se dusera nóptea la domiciliulu sociei culpabile, o rapira si o dusera in tacere pana la Washoe-Lake, unde erau siguri de a nu atrage atentiunea figuriloru palide. Ajunsi in acelu locu, Indianii inaltiará unu stalpu pe care érá legata victim'a; apoi dupa ce adunara in jurulu ei o gramada de burueni, le dadura focu, si incepura a dantiá in juru scotiendu urlete selbatice, pentru a innadusi típetele victimei. Lucru ciudatu! Indianulu Jim, pentru care nenorocit'a si-espusese véti'a, asistá nepasatoriu la acésta scena. Candu corpulu victimei a fostu prefacutu in cenusia, Sam barbatulu ofensatu se declará satisfacutu si Indianii se indepartara.

Concursu.

1—3.

Nepresentanduse recurenti in 4 octobre a. c. pentru ocuparea parochiei din comuna *Chechesiu* se deschide concursu adóua óra pana la **4. Decembre a. c.** in carea di se va tîené si alegerea.

Emolumintele sunt: birulu dela 110 case căte una mesura cucuruzu, 1 sesiune pamentu de aratu si fenatiu, si stol'a îndatinata.

Doritorii de a ocupá parochi'a sunt avisati a se presentá in vreo dumineca nainte de alegere, spre a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu.

Recursorile adresate catra comuna sunt a se asterne Redis. d. protopresbiteru la Lipov'a.

Chechesiu, 6 novembre 1877.

Comitetulu parochialu.

In sciirea mea **Ioanu Tieranu**, protop.

3—3.

Concursu se deschide pe statiunea invetiatoréscă din *Valcaniu* cottulu Torontalu, inspectoratulu B-Comlosiului, pana la **21 Noembre a. c. vechiu**, in care diua va fi si alegerea. Emolumintele sunt: 120 fl v. a. bani gata, 40 meti gráu, 2 orgii de lemne, 8 orgii de paie din care este a se incaldí si scol'a, 50 fonti sarie, 25 fonti de lumina si 2 jugere pamentu aratoriu estravilanu in canepiste, cartiru liberu si gradina de legumi.

Doritorii de a recurge la acést'a statiune invetiatoréscă au se-si instruedie recursorile conformu statutului organicu adresande comitetului parochialu din Valcaniu si trimitiende inspectorului scolaru **Vincentiu Sierbanu** in Banat-Komlós pana la diu'a de alegere.

Recurentii au se se presente in persóna in veri o dumineca séu serbatoare pana la diu'a de alegere spre a-si arată desteritatea in cantari si tipicu.

Valcaniu, 16 Octobre 1877,

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **V. Sierbanu**, protop.

3—3.

Deoarece recurentul si alesul preot a repasit a cuprinde parochia din *Hidisielulu* de susu, protopresbiteratul Oradii-mari, in urmare ordinatiunei Venerabilului Consistoriu eparch. gr. or. oradanu se escrie concursu de nou pentru acést'a parochia, emolumintele sunt: 26 jugere de pamentu clas'a II., dela 140 case un'a vica de cucurudiu dela tota cas'a, stólele indatinat si quartiru liberu.

Doritorii de a recurge la acést'a parochia vacanta, voru avé a-si trimite recursulu intitulatu Comiteturului parochialu deadreptulu la subscrisulu in Oradea-mare, pana in 20 Noembrie a. c. candu va fi si alegerea.

2 Decembrie

Datu in Oradea-mare, 25 Octobre 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Simeonu Bica**, protopresbiterulu Oradii-mari.

3—3.

Prin decisulu consistorialu dtto 26 Septembrie a. c. Nr. 728. Pl. langa parochulu din *Tulc'a*, protopresbiteratul Oradii-mari, incuviintindu-se aplicarea unui capelanu, in contielegere cu parochulu Moise Porumbu si comitetulu parochialu pentru deplinirea acestui'a postu se escrie concursu pelanga urmatoriele emoluminte: 1 Din birulu preotiescu a trei'a parte, care face 114 vici de cucurudiu adeca: Un'a suta patrusprediece vici cucurudiu, pretiuitu vica 1 fl. face de totu 114 fl. 2. Din stolele preotiesei a trei'a parte care face calculu de medilocu 85 fl. 3. Din pamentulu parochialu a trei'a parte 12 holde catastrale, estimatu venitu curatu 80 fl. Era din venitulul fenului in acestu pamentu fara spesele stransului 6 capitie estimatu 60 fl. 4. Venitulul din s. biserica a trei'a parte care nu se póte estimá. 5. Locuinti'a libera, despre sarea se va ingrigi comunitatea bisericesca.

Concurentii sunt avisati a produce testimoniu din clerica si de VIII-clase gimnasiali, testimoniu de calificatiune clas'a I-a. La recursulu cu aceste instruat se se adnesedie si testimoniu despre portarea morala, si asia recursulu va avea alu substerne deadreptulu (intitulatu comitetului parochialu) Protopresbiterului Oradii-mari Simeonu Bic'a in Oradea-mare, pana in 21 Noembrie a. c. candu va fi si alegerea.

3 Decembrie

Datu in Oradea-mare 25. Octobre 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Simeonu Bic'a**, protopresbiter Oradii-mari.

3—3.

1. Pentru ocuparea parochiei si a statiunei invetiatoresci din *Iarcosiu* prin acést'a se escrie concursu cu terminu pana la **13 Noembrie** a. c. -- veniturile acestoru posturi imbinat sunt: a) $\frac{1}{2}$ sesiune pamentu, b) biru câte o mesúra cucurudiu si stolele indatinat dela 50 case. c) 63 fl salariu anuale, d) 8 sinice bucate, e) lemne indestulate de incalditu si f) cortelu liberu cu gradina.

2. **La Camna** pentru deplinirea parochiei asisderea se deschide concursu pana la **14 Noembrie** a. c. venitele parochiei sunt $\frac{1}{2}$ de sesiune pamentu, biru si stolele dela 80 case si cortelu liberu cu gradina.

3. Pentru ocuparea parochiei din *Paiusieni* se escrie concursu pana la **16 Noembrie** a. c. venitele parochiei sunt $\frac{1}{4}$ sesiune pamentu, o gradina, biru si stolele dela 120 case si déca eventualiminte s'ar esoperá — precum se crede imbinarea parochiei cu statiunea invetiatoresca — asijderea vacante, — catra aceste venite se vor mai adauge: 100 fl. salariu anuale, 13 cubule bucate, 8 orgii de lemne, quartiru liberu si bunu dimpreuna cu o gradina de legumi.

Recurintii sunt pofiti sub durat'a concursului a-si substerne recursele loru — protopresbiterulu subsemnatu.

Buteni (Butyin, com. Aradu), la 26 Oct. 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Constantinu Gurbanu**, protopresbiteru.

3—3.

Concursu se escrie de nou pentru ocuparea parochiei vacante din comun'a *Surduculu-micu* protopopiatulu Fagetului pana in **siese septemani dela 1-a publicare**. — Emolumentele sunt una sesiune parochiala de 32 jugere, stola si birulu dela 125 case au in natura séu 1 fl. v. a. de casa.

Doritorii de a ocupá acést'a parochie, au a-si trimite recursurile loru — instruate in sensulu stat. organicu bis. adresate comitetului paroch. catra Rev. D. protopopu Atanasiu Ioanovicu in Fagetu. Surducu in 26 Octob. 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu protopp.

3—3.

Pentru deplinirea definitiva a statiunii invetiatoresci *Ociu* protopresbiteratul Halmagiului se escrie concursu cu terminulu de alegere **14 Noembrie st. v. a. n. c.**

Emolumentele anuali: 300 fl. v. a. 5 orgii de lemne lungi din care va fi a se incaldí si scola, quartiru liberu si gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu sunt avisati ca recursele provediute cu documintele necesarie avasate comitetului parochialu pana in 13 Noembrie s. t. a. c. a le trimite subsemnatului inspectoru scolaru in Halmagiu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu **Ioanu Groza**, protopresbit. si inspector scolaru.

3—3.

Pentru deplinirea parochiei vacante *Stej'a* din protopresbiteratul Halmagiului se publica concursu.

Emoluminte anuali: 25 litre cucurudiu sfarmatu dela fiesecare numeru de casa si stolele indatinat. Numerulu caseloru 66.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia sunt avisati ca recursele provediute cu tote documintele necesarie adresate comitetului parochiale, pana in **15 Noembrie st. v. a. c.** in care di se va tiené si alegerea, a le trimite subscrisului protopresbiteru in Halmagiu. Comiteturulu parochialu.

In contielegere cu **Ioanu Groza**, proto.

3—3.

Pentru deplinirea parochiei devenite vacanta prin mórtea paroculu Vasiliu Tiaposiu din *Socodoru*, in protopresbiteratul Chisineului se escrie concursu cu terminu de alegere pre **21 Noembrie st. v. a. c.** adeca in diu'a de intrarea in st. biserica.

Emolumentele: un'a sesiune de pamentu, dela fia care casa cu pamentu cate o vica de grâu, si un'a cucurudiu, éra cei cu casa fara pamentu, una vica de grâu, precumu si stólele indatinat dela servitiurile preotiesci.

Dela recurenti se poftesce absolvirea aloru 8-clase: gimnasiale si maturitate, essamenu de calificatiune pentru parochiele de frunte, si de a se presentá in vreo duminica séu serbatóre in st. biserica spre a-si aretá desteritatea teologii absolutu in cantare si tipicu, éra preotii in predica. Recursele sunt de a se trimite pana in 14 noembrie R. Domnu protopresbiteru tractualu Petru Chirilescu in Chitig-ház (Kétegyház) Comitaturu Bichisului.

Este de a se observá cá la aceasi parochia se afla unu capelanu carele la casu de nu aru fi alesu si intaritu, pana la espirea aloru trei ani dela mórtea paroculu. va folosi jumetate din tóte beneficiile parochiale.

Socodoru la 20 octobere 1877. v.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Petru Chirilescu**, protopresbiteru.

Redactoriu respundietoriu: **Vincențlu Mangra**.